Europos Parlamentas
2019-2024

Užsienio reikalų komitetas

2023/2117(INI)

5.9.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas. 2023 m. metinis pranešimas
(2023/2117(INI))

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: David McAllister

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 9

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas. 2023 m. metinis pranešimas (2023/2117(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį (ES sutartis), ypač į jos 21 ir 36 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai 2023 m. birželio 15 d. pranešimą „BUSP ataskaita. Mūsų prioritetai 2023 m.“,

– atsižvelgdamas į dokumentą „Saugumo ir gynybos strateginis kelrodis – Europos Sąjungai, kuri gina savo piliečius, vertybes bei interesus ir prisideda prie tarptautinės taikos ir saugumo“, kurį Europos Vadovų Taryba patvirtino 2022 m. kovo 24 d.,

– atsižvelgdamas į 2023 m. birželio 29–30 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas,

– atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 22 d. Tarybos sprendimą (BUSP) 2021/509, kuriuo nustatoma Europos taikos priemonė ir panaikinamas Sprendimas (BUSP) 2015/528[1],

– atsižvelgdamas į 2023 m. birželio 20 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė (COM(2023)0338),

– atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 1 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui dėl strategijos „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030),

– atsižvelgdamas į 2023 m. birželio 7 d. bendrą Komisijos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Nauja ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų santykių darbotvarkė“ (JOIN(2023)0017),

– atsižvelgdamas į 2023 m. vasario 23 d. JT Generalinės Asamblėjos priimtą rezoliuciją „Jungtinių Tautų Chartijos principai, kuriais grindžiama visapusiška, teisinga ir ilgalaikė taika Ukrainoje“ (A/RES/ES-11/6) ir į ankstesnes JT Generalinės Asamblėjos rezoliucijas dėl agresijos prieš Ukrainą,

– atsižvelgdamas į 2022 m. balandžio 7 d. JT Generalinės Asamblėjos priimtą rezoliuciją dėl Rusijos Federacijos narystės Žmogaus teisių taryboje sustabdymo (A/RES/ES-11/3),

– atsižvelgdamas į Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ vidurio laikotarpio peržiūrą,

[1] OL L 102, 2021 3 24, p. 14.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

A. kadangi taisyklėmis grindžiamai tarptautinei tvarkai grėsmę vis dažniau kelia autokratiniai subjektai, kurie mėgina pakenkti daugiašalėms organizacijoms, sukelti destabilizaciją ir kelti grėsmę pasauliniam saugumui;

B. kadangi Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą paskatino ES vėl teikti pirmenybę savo plėtros politikai, kuri tebėra veiksmingiausia užsienio politikos priemonė;

C. kadangi Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą išryškino poreikį imtis platesnio užmojo, patikimesnių ir vieningesnių ES veiksmų pasaulinėje arenoje ir pabrėžė, kad valstybės narės turi parodyti reikiamą politinę valią iš naujo apibrėžti bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP) ją paverčiant visaverte Europos politika;

1. pabrėžia, kad ES gebėjimas veikti kaip pasaulinio masto užsienio politikos veikėja, patikima tarptautinė partnerė ir patikima saugumo ir gynybos veikėja priklauso nuo jos gebėjimo propaguoti savo vertybes ir kartu aktyviai apibrėžti, ginti ir ginti savo interesus pasaulyje;

2. primena, kad vykdydama išorės veiksmus ES turėtų vadovautis ES sutarties 2 straipsnyje, 3 straipsnio 5 dalyje ir 21 straipsnyje įtvirtintomis vertybėmis ir principais, kurie paskatino pačios ES sukūrimą, vystymąsi ir plėtrą; mano, kad ES turėtų atitinkamai formuoti savo BUSP, remdamasi šiais keturiais principais: šalinti Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pasekmes, pritaikyti ES struktūras ir sprendimų priėmimo procedūras, stiprinti taisyklėmis grindžiamą daugiašališkumą ir ginti interesus plėtojant tvirtas strategines partnerystes;

Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą padarinių šalinimas

3. pakartoja, kad kuo griežčiausiai smerkia Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą; reikalauja, kad Rusija ir jos įgaliotosios pajėgos nutrauktų visus karinius veiksmus ir kad Rusijos vadovybė nedelsdama ir besąlygiškai atitrauktų savo karines pajėgas iš Ukrainos ir iš bet kurios kitos šalies, kurios teritorija ar jos dalys yra neteisėtai okupuotos;

4. reiškia pagarbą drąsiems Ukrainos žmonėms, kurie ne tik drąsiai gina savo šalį, suverenitetą, nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą, bet ir europietišką gyvenimo būdą;

5. pabrėžia, kad Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą destabilizuoja rytines kaimynines šalis ir Vakarų Balkanus, o tai savo ruožtu kelia pavojų pačios ES saugumui; todėl mano, kad ES turėtų teikti pirmenybę plėtros procesui ir kaimynystės politikos reformai;

6. pakartoja, kad valstybės narės turi bendrai investuoti į gynybą, ir ragina visapusiškai įgyvendinti Strateginį kelrodį;

7. giria Tarybą ir valstybes nares už ryžtingą atsaką į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą;

ragina toliau izoliuoti Rusijos Federaciją stiprinant ribojamųjų priemonių taikymą, tą patį daryti ir su Baltarusija; ragina imtis aktyvios diplomatijos su trečiosiomis šalimis siekiant kuo labiau sumažinti šių sankcijų apėjimą; ragina Komisiją, Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai ir valstybes nares sutelkti tarptautinę paramą Ukrainos pristatytai taikos formulei; pabrėžia, kad ES ir jos valstybės narės turi skubiai imtis iniciatyvos įsteigti specialų tribunolą, kuris trauktų baudžiamojon atsakomybėn už Rusijos Federacijos politinių ir karinių lyderių ir jos sąjungininkų prieš Ukrainą įvykdytus agresijos nusikaltimus; primygtinai ragina Komisiją pateikti teisiškai pagrįstą pasiūlymą dėl imobilizuoto Rusijos turto panaudojimo Ukrainos atstatymui finansuoti;

8. palankiai vertina greitą Europos Sąjungos karinės pagalbos misijos sukūrimą; pažymi, kad ši misija yra apčiuopiamas tvirtos ES paramos Ukrainai įrodymas;

9. ragina valstybes nares išlaikyti ryžtą, kurį jos jau parodė, ir teikti Ukrainai tolesnę politinę, humanitarinę, karinę, su infrastruktūra susijusią, ekonominę ir finansinę paramą tol, kol reikės; atsižvelgdamas į tai, palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl Ukrainos priemonės sukūrimo;

10. primygtinai tvirtina, kad ES negali nuolat pasikliauti ad hoc mobilizavimu, ir atsižvelgdamas į tai primena, kad reikia gerinti ES gebėjimą veikti reaguojant į pasaulines krizes;

ES struktūrų ir sprendimų priėmimo procedūrų pritaikymas

11. apgailestauja, kad galimybės imtis greitų, efektyvių ir efektyvių užsienio, saugumo ir gynybos veiksmų, kaip numatyta ES sutarties nuostatose dėl pereigos, buvo išnaudotos labai ribotai; pakartoja savo raginimą Tarybai palaipsniui pereiti prie balsavimo kvalifikuota balsų dauguma priimant sprendimus BUSP srityse, kurios nėra karinio ar gynybinio pobūdžio;

12. pakartoja, kad Parlamentas atlieka neatsiejamą vaidmenį BUSP srityje ir konkrečiai prie jos prisideda naudodamasis savo atskiromis priemonėmis, kanalais ir ryšiais;

13. ragina visapusiškai pasinaudoti Europos komandos principu siekiant užtikrinti veiksmingą išteklių paskirstymą; primygtinai tvirtina, kad Parlamentas yra Europos komandos dalis ir turėtų būti laikomas tokiu;

14. mano, kad reikia griežtesnės parlamentinės ES išorės veiksmų priežiūros, įskaitant reguliarią prieigą prie konfidencialios informacijos;

15. primygtinai ragina valstybes nares skirti pakankamą finansavimą BUSP;

Taisyklėmis grindžiamo daugiašališkumo stiprinimas

16. pabrėžia, kad daugiašaliai forumai, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama JT ir jų agentūroms, turėtų būti laikomi pasirinktu ES bendradarbiavimo formatu; atsižvelgdamas į tai, reiškia susirūpinimą dėl didėjančios išskirtinių bendradarbiavimo formų svarbos, nes tai rodo didėjančią konkurenciją tarp didžiųjų valstybių; ragina valstybes nares stiprinti įtraukias daugiašalio valdymo formas ir atsižvelgdamas į tai

ragina Komisiją, Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) ir Tarybą stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą su daugiašalėmis organizacijomis, kurios yra neatsiejamos nuo tarptautinės taisyklėmis grindžiamos sistemos ir visuotinių bendrų išteklių valdymo;

17. pabrėžia, kad ES turi išlikti patikima sąjungininke vystomojo bendradarbiavimo srityje visame pasaulyje; reiškia susirūpinimą dėl to, kad ES susiduria su vis labiau didėjančiu skepticizmu ir atsiribojimo nuo jos; ragina ES reaguoti į šalių partnerių lūkesčius ir greitai įgyvendinti politinius susitarimus su jomis, siekiant parodyti, kad tarptautinėmis taisyklėmis grindžiama sistema galima įveikti šiuolaikinius iššūkius;

18. ragina Komisiją veiksmingai naudotis strategija „Global Gateway“ kaip priemone ES dalyvavimui ir matomumui visame pasaulyje didinti investuojant į infrastruktūrą, kuria sukuriama nacionalinė vertė šalyse partnerėse, laikantis darnaus vystymosi tikslų;

Interesų gynimas plėtojant tvirtas strategines partnerystes

19. pabrėžia, kad reikia stiprinti esamas partnerystes su panašiai mąstančiomis šalimis, ir pabrėžia, kad svarbu kurti aljansus su kitomis globaliųjų Pietų šalimis;

20. pabrėžia tvirto ir strateginio transatlantinio bendradarbiavimo svarbą; ragina Komisiją puoselėti glaudesnius ryšius su pagrindiniais partneriais tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose, tiek Kanadoje, siekiant kovoti su pasauliniais iššūkiais, darančiais poveikį mūsų bendroms vertybėms, interesams, saugumui ir gerovei;

21. palankiai vertina tai, kad sudaryta Vindzoro sistema; ragina labiau struktūruotai bendradarbiauti su Jungtine Karalyste užsienio reikalų srityje ir labiau įtraukti Jungtinę Karalystę į Europos saugumo ir gynybos projektus;

22. palankiai vertina Baltarusijos ir ES konsultacinės grupės įsteigimą siekiant sudaryti sąlygas nuolatiniam ES ir Baltarusijos demokratinių jėgų dialogui, ir nuolatinę paramą Rusijos žmogaus teisių gynėjams ir nepriklausomai žiniasklaidai Rusijoje ir už jos ribų;

23. primena, kad reikia parodyti tikrą politinį įsipareigojimą vykdyti stojimo derybas su Albanija, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija su sąlyga, kad bus įgyvendintos su ES susijusios reformos;

24. palankiai vertina tai, kad Ukrainai, Moldovai ir Bosnijai ir Hercegovinai suteiktas ES šalių kandidačių statusas ir panaikinti vizų reikalavimai Kosovo piliečiams; primena, kad pasiūlymas Sakartvelui dėl stojimo į ES bus vertinamas atsižvelgiant į jo nuopelnus ir sėkmę siekiant atitikti Kopenhagos narystės ES kriterijus;

25. mano, kad Ukrainos ir Moldovos stojimas į ES būtų geostrateginė investicija į vieningą ir stiprią Europą; palankiai vertina jau padarytą pažangą reformų srityje ir primygtinai ragina Komisiją pateikti plataus užmojo stojimo derybų, kurios turėtų prasidėti iki šių metų pabaigos, taip pat laipsniško Ukrainos ir Moldovos integravimo į ES politiką ir programas gaires;

26. pabrėžia, kad, jei Turkijos vyriausybė iš esmės nepakeis savo kurso, Turkijos stojimo į ES procesas negali būti atnaujintas; ragina ES ir Turkijos vyriausybę siekti glaudesnės,

dinamiškesnės ir strateginės partnerystės; ragina Komisiją rasti paralelinę ir realistišką ES ir Turkijos santykių sistemą, kuri apimtų visų susijusių šalių interesus;

27. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisiją stiprinti ES kaimyninių šalių pietinį aspektą, be kita ko, vykdant intensyvesnį dialogą, ir užtikrinti tinkamus išteklius, kad naujoji Vidužemio jūros regiono darbotvarkė būtų laiku ir veiksmingai įgyvendinta;

28. atkreipia dėmesį į politinį susitarimą su Tunisu dėl visapusiškos partnerystės dokumentų rinkinio; primena, kad šis susitarimo memorandumas susijęs su sąlygomis, ir primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad jų būtų laikomasi;

29. pabrėžia, kad būtina strategiškiau bendradarbiauti su Persijos įlankos šalimis, visų pirma skatinant regioninį saugumą, bendradarbiavimą, klimato politikos veiksmus ir žmogaus teises;

30. palankiai vertina tai, kad atnaujinti Saudo Arabijos Karalystės ir Irano Islamo Respublikos diplomatiniai santykiai; smerkia Irano policijos ir saugumo pajėgų, įskaitant Islamo revoliucijos gvardiją, brutalų susidorojimą su demonstracijomis po Mahsos Amini mirties;

31. palankiai vertina Abraamo susitarimus ir tikisi, kad jie padės užtikrinti taiką, stabilumą ir įtampą Artimuosiuose Rytuose; pakartoja, kad tvirtai remia suderėtą dviejų valstybių sambūviu pagrįstą sprendimą dėl Izraelio ir Palestinos, remiantis 1967 m. sienomis, su dviem suvereniomis demokratinėmis valstybėmis ir Jeruzale kaip bendra sostine;

32. pabrėžia, kad, reaguojant į Rusijos ir Kinijos veiklą regione, reikia didinti ES dalyvavimą Vidurinėje Azijoje; pabrėžia ES interesą stiprinti ekonominius santykius ir stiprinti politinius ryšius su Vidurinės Azijos šalimis, iš dalies siekiant kuo labiau sumažinti sankcijų Rusijai ir Baltarusijai apėjimą;

33. pakartoja, kad taikus, stabilus ir taisyklėmis grindžiamas Indijos ir Ramiojo vandenynų regionas yra gyvybiškai svarbus Europos interesas, ir šiuo tikslu skatina glaudesnius politinius ryšius su panašiai mąstančiais partneriais, laikantis ES bendradarbiavimo Indijos ir Ramiojo vandenynų regione strategijos, ypač su Japonija, Korėjos Respublika, Australija ir Naująja Zelandija;

34. pažymi, kad geopolitiniai iššūkiai sustiprino bendrą ES ir Indijos interesą užtikrinti saugumą, gerovę ir darnų vystymąsi; palankiai vertina ES ir Indijos prekybos ir technologijų tarybos įsteigimą; ragina Indijos ir ES aukščiausiojo lygio susitikime dvišalius santykius laikyti svarbiu darbotvarkės klausimu;

35. mano, kad Kinijos sustiprėjimas tebėra vienas iš pagrindinių 21-ojo amžiaus geopolitinių iššūkių ir reikalauja daugialypio atsako, kuris leistų ES ir toliau bendradarbiauti su Kinija įvairiais pagrindiniais klausimais, sumažinant riziką santykiams tuo pat metu mažinant pernelyg didelę ekonominę priklausomybę ypatingos svarbos sektoriuose;

36. smerkia Kinijos vyriausybės vadovaujamą priverstinio darbo sistemą ir jos nusikaltimus žmoniškumui Sindziange; primena, kad „vienos Kinijos politika“ tebėra ES ir Kinijos

santykių kertinis akmuo;

37. griežtai smerkia nuolatines Kinijos karines provokacijas prieš Taivaną ir pakartoja, kad griežtai atmeta bet kokį vienašališką status quo Taivano sąsiauryje pakeitimą;

38. pabrėžia, kad reikia sutelkti išteklius, t. y. siekiant veiksmingai padidinti ES politinį pėdsaką Ramiojo vandenyno regione, reikia laikytis tikro Europos komandos požiūrio;

39. pabrėžia, kad Pietryčių Azijos valstybių asociacija (ASEAN) yra labai svarbi sąjungininkė stiprinant taisyklėmis grindžiamą daugiašališkumą; ragina glaudžiai bendradarbiauti laikantis 2022 m. gruodžio 14 d. ES ir ASEAN bendro vadovų pareiškimo, kad būtų formuojama regioninė dinamika, neapsiribojant Kinijos ir Amerikos konkurencijos dvinariais apribojimais;

40. palankiai vertina tai, kad pasirašytas Kotonu susitarimą pakeisiantis susitarimas ir jo regioniniai protokolai, kuriuos ratifikavus bus sudarytos sąlygos precedento dar neturėjusį regioninį dėmesį skirti Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalims; primygtinai ragina Komisiją ir Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai užtikrinti, kad būtų imamasi tolesnių veiksmų 2022 m. vasario mėn. ES ir Afrikos Sąjungos aukščiausiojo lygio susitikime, siekiant stiprinti bendradarbiavimą bendro intereso iniciatyvų srityje ir patenkinti Afrikos šalių partnerių poreikius;

41. atkreipia dėmesį į ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos aukščiausiojo lygio susitikimą, tačiau reiškia susirūpinimą dėl to, kad jis nebuvo pažymėtas dviejų regionų santykių lūžio ženklu, ypač atsižvelgiant į didėjančią Kinijos ir Rusijos įtaką Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione; ragina valstybes nares ir EIVT vykdyti aktyvią diplomatiją regione, ypatingą dėmesį skiriant daugiašalės pasaulinės tvarkos, tarptautinės teisės ir pagarbos demokratijai bei žmogaus teisėms gynimui; palankiai vertina tai, kad baigtos derybos dėl ES ir Čilės pažangaus pagrindų susitarimo ir ES ir Meksikos asociacijos susitarimo; primygtinai ragina Komisiją ryžtingai siekti susitarimo su MERCOSUR ir primena, kad reikia užbaigti ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimo ratifikavimą;

42. ragina ES aktyviau dalyvauti Arkties regione, atsižvelgiant į klimato kaitos, pramoninės ir ekonominės konkurencijos ir laivybos laisvės padarinius;

43. pabrėžia, kad pietų poliaus regionas turėtų būti laikomas besiformuojančia interesų sritimi, atsižvelgiant į kintančią geopolitinę dinamiką; pabrėžia daugiašalio bendradarbiavimo svarbą valdant saugomas jūrų teritorijas;

°

° °

44. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams.

AIŠKINAMOJI DALIS